

DECIZIA nr.102
din 17 februarie 2021

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.52 alin.(3) și ale art.249 alin.(1) din Codul de procedură penală, precum și ale art.32 din Legea nr.656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului

Nepublicată

Valer Dorneanu	- președinte
Cristian Deliorga	- judecător
Marian Enache	- judecător
Daniel Marius Morar	- judecător
Mona-Maria Pivniceru	- judecător
Gheorghe Stan	- judecător
Livia Doina Stanciu	- judecător
Elena-Simina Tănăsescu	- judecător
Cristina Teodora Pop	- magistrat-asistent

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art.52 alin.(3) și ale art.249 alin.(1) din Codul de procedură penală, precum și ale art.32 din Legea nr.656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului, excepție ridicată de Doina Mariana Stănescu în Dosarul nr.46517/3/2017 al Tribunalului București – Secția I penală, care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr.465D/2018 și de Adrian Mihail Drăgan în Dosarul nr.2803/113/2015 al Curții de Apel Galați– Secția penală și pentru cauze cu minori, care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr.2008 D/2018.

2. Dezbaterile au avut loc în ședința publică din data de 3 noiembrie 2020, în prezența reprezentanților autorilor excepției, cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Dana-Cristina Bunea, fiind consemnate în Încheierea de ședință de la acea dată, când, în temeiul dispozițiilor art.50 din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, Curtea a dispus amânarea pronunțării pentru data de 4 noiembrie 2020, dată la care, conform art.57 și art.58 alin.(3) din Legea nr.47/1992, a dispus amânarea pronunțării pentru data de 16 decembrie 2020 și, ulterior, pentru data de 28 ianuarie 2021 și 17 februarie 2021, dată la care a pronunțat prezenta decizie.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarelor, constată următoarele:

3. Prin Încheierile din 16 martie 2018 și 8 noiembrie 2018, pronunțate în Dosarele nr.46517/3/2017 și nr.2803/113/2015, **Tribunalul București – Secția I penală și Curtea de Apel Galați – Secția penală și pentru cauze cu minori au sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.52 alin.(3) și ale art.249 alin.(1) din Codul de procedură penală, precum și ale art.32 din Legea nr.656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării**

terorismului, excepție ridicată de Doina Mariana Stănescu și de Adrian Mihail Drăgan în cauze având ca obiect soluționarea unei contestații formulate de autoarea excepției împotriva unei ordonanțe a procurorului de luare a măsurii sechestrului asigurător și, respectiv, soluționarea unor cereri de apel formulate de autorul excepției, în calitate de inculpat, și de partea civilă, împotriva unei sentințe penale prin care a fost respinsă excepția autorității de lucru judecat invocată de autorul excepției.

4. **În motivarea excepției de neconstituționalitate**, cu privire la dispozițiile art.52 alin.(3) teza a doua din Codul de procedură penală, se susține că acestea determină instanța penală să se substituie unei instanțe care judecă în altă materie, cum este cazul instanței de contencios fiscal, pentru a reține ceea ce, în mod judicios, numai cea de-a doua instanță ar putea să hotărască, mai exact pentru a clarifica anumite aspecte ale cauzei - fie în urma unei cercetări proprii, dacă instanța specializată nu s-a pronunțat anterior, fie reținând ceea ce s-a hotărât cu autoritate de lucru judecat de către o astfel de instanță, dacă există o hotărâre în acest sens. Se susține că, potrivit textului criticat, în cadrul procesului penal se urmărește corectarea pretinselor erori ale instanței care s-a pronunțat definitiv, controlul instanței penale constituind, astfel, o cale de atac împotriva hotărârii definitive a primei instanțe. Se arată că aceasta echivalează cu casarea unei hotărâri judecătorești definitive de natură civilă de către o instanță penală, printr-o nouă apreciere a faptelor, care poate fi radical opusă celor reținute în hotărârea primei instanțe. Se arată că ipoteza/chestiunea prealabilă, la care fac referire prevederile art.52 alin.(3) din Codul de procedură penală, reprezintă un element constitutiv al infracțiunii pentru care persoana vizată este trimisă în judecată, fiind indispensabilă pentru constatarea existenței acesteia sau calificarea sa, indiferent că privește elemente referitoare la faptă, la făptuitor sau la valoarea socială ocrotită. Se susține, totodată, că sintagma „cu excepția împrejurărilor care privesc existența infracțiunii” a fost prevăzută pentru prima oară în cuprinsul normei procesual penale ce reglementează chestiunile prealabile prin Codul de procedură penală în vigoare, fără ca expunerea de motive a Legii nr.135/2010 să cuprindă explicații referitoare la motivele acestei modificări.

5. Se susține că se impune interpretarea excepției astfel reglementate cu respectarea principiului securității raporturilor juridice și a principiului *ne bis in idem*. Se arată că dispoziția legală criticată lipsește de orice efect autoritatea de lucru judecat a hotărârilor definitive ale altor instanțe în fața instanței penale. Totodată, este invocată Decizia Curții Europene a Drepturilor Omului din 14 septembrie 2004, pronunțată în Cauza *Rosenquist împotriva Suediei*, și se arată că, în una din cauzele în care a fost invocată prezenta excepție de neconstituționalitate, Curtea de Apel Galați a anulat, printr-o hotărâre definitivă, titlul de creanță al persoanei al cărei împrumut este autorul excepției, rezultând astfel că în respectiva cauză nu există un prejudiciu, respectiv că fondurile din bugetul general al Uniunii Europene au fost obținute cu respectarea prevederilor legale, această împrejurare având autoritate de lucru judecat în fața instanței penale și constituind, conform art.16 alin.(1) lit.i) din Codul de procedură penală, un impediment pentru exercitarea acțiunii penale. Se arată că autorul excepției se află în situația în care, în cauză, există o decizie de „achitare”, respectiv o decizie prin care instanța a constatat că prin faptele deduse judecării nu s-a creat un prejudiciu în patrimoniul statului, motiv pentru care apare ca nelegală și netemeinică condamnarea inculpatului pentru o faptă penală inexistentă.

6. Se susține că dispoziții legale similare există și în legislațiile altor state membre ale Uniunii Europene. Se face trimitere la art.3 și art.4 din Codul de procedură penală spaniol și la prevederile art.15 și art.16 din Codul de procedură penală belgian.

7. Referitor la dispozițiile art.249 alin.(1) din Codul de procedură penală, se arată că acestea au un caracter vag și incomplet, deoarece omit reglementarea condiției existenței unor indicii temeinice privind comiterea faptei prevăzute de legea penală, din care să rezulte suspiciunea rezonabilă că persoana vizată de dispunerea măsurii asigurătorii a săvârșit respectiva faptă. Se face trimitere la art.153 alin.(1) și art.305 alin.(3) din Codul de procedură penală, care prevăd condiția existenței unor indicii temeinice, respectiv cea a unor indicii rezonabile pentru luarea măsurii obținerii de date privind situația financiară a unei persoane, respectiv pentru începerea urmăririi penale. Se susține că legiferarea acestei condiții ar face ca măsurile reglementate să fie proporționale cu situațiile care au determinat luarea lor. Pentru aceste motive, se susține că prevederile art.249 alin.(1) din Codul de procedură penală încalcă dispozițiile art.53 alin.(1) din Constituție. Se arată, de asemenea, că, fiind astfel redactate, textele criticate încalcă prevederile art.6 și ale art.13 din Convenție, întrucât calea de atac împotriva dispunerii măsurilor asigurătorii este iluzorie, și nicidecum efectivă.

8. În ceea ce privește dispozițiile art.32 din Legea nr.656/2002, se susține că dispunerea obligatorie a măsurilor asigurătorii este de natură a încălca prevederile art.53 alin.(1) din Constituție, fiind o măsură lipsită de proporționalitate prin raportare la situația care a creat-o. Totodată, se susține că prevederile legale criticate sunt afectate de neconstituționalitatea art.249 alin.(1) din Codul de procedură penală, mai sus invocată.

9. **Tribunalul București – Secția I penală** apreciază că prevederile legale criticate sunt constituționale. Referitor la dispozițiile art.52 alin.(3) din Codul de procedură penală, se susține că acestea trebuie interpretate și aplicate prin prisma Hotărârii Curții Europene a Drepturilor Omului din 21 octombrie 2014, pronunțată în Cauza *Lungu și alții împotriva României*, astfel încât să nu încalce securitatea raporturilor juridice. Cu privire la dispozițiile art.249 alin.(1) din Codul de procedură penală, se susține că acestea nu încalcă art.53 alin.(2) din Constituție, întrucât dispunerea măsurilor asigurătorii și instituirea sechestrului asigurător se fac pe baza valorilor implicate în cauză și sunt lăsate, de regulă, la aprecierea organelor judiciare. În susținerea constituționalității prevederilor art.32 din Legea nr.656/2002 sunt invocate considerentele Deciziei Curții Constituționale nr.320 din 17 mai 2016.

10. **Curtea de Apel Galați – Secția penală și pentru cauze cu minori** opinează că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată. Se susține că sunt numeroase situații în care hotărâri ale instanțelor civile sau de contencios administrativ nu au autoritate de lucru judecat în fața instanțelor penale. Se arată că o astfel de instanță se poate pronunța asupra unei situații de fapt, iar, ulterior, se poate constata că respectiva situație are la bază fapte prevăzute de legea penală, săvârșite cu vinovăție.

11. Potrivit prevederilor art.30 alin.(1) din Legea nr.47/1992, încheierile de sesizare au fost comunicate președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

12. **Avocatul Poporului** opinează că dispozițiile legale criticate sunt constituționale. Cu privire la dispozițiile art.52 alin.(3) din Codul de procedură penală, se susține că acestea au în vedere hotărâri definitive ale altor instanțe decât cele penale, motiv pentru care acestea nu au ca obiect împrejurările

referitoare la existența infracțiunii, împrejurări asupra cărora este competentă să se pronunțe instanța penală. Se susține că textul analizat are ca scop asigurarea respectării principiului aflării adevărului, prevăzut la art.5 din Codul de procedură penală. Referitor la dispozițiile art.249 alin.(1) din Codul de procedură penală și ale art.32 din Legea nr.656/2002, se arată că acestea au fost analizate de Curtea Constituțională prin Decizia nr.894 din 17 decembrie 2015 și, respectiv, prin Decizia nr.445 din 22 iunie 2017, excepțiile astfel invocate fiind respinse ca neîntemeiate.

13. Președinții celor două Camere ale Parlamentului și Guvernul nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

14. Curtea Constituțională, în temeiul art.76 din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a solicitat Înaltei Curți de Casație și Justiție – Secția penală și tuturor curților de apel din România transmiterea unor documente relevante din care să rezulte modalitatea în care instanțele penale din circumscripția lor au aplicat dispozițiile art.52 alin.(3) din Codul de procedură penală, de la intrarea acestora în vigoare (1 februarie 2014) și până în prezent, în privința sintagmei „cu excepția împrejurărilor care privesc existența infracțiunii” din cuprinsul normei procesual penale anterior menționate, respectiv în privința lipsei autorității de lucru judecat a hotărârilor definitive ale altor instanțe decât cele penale asupra unor chestiuni prealabile în procesul penal.

CURTEA,

examinând încheierile de sesizare, punctul de vedere al Avocatului Poporului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile părților prezente, concluziile procurorului, notele scrise depuse, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr.47/1992, reține următoarele:

15. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art.146 lit.d) din Constituție, precum și ale art.1 alin.(2), ale art.2, 3, 10 și 29 din Legea nr.47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

16. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile art.52 alin.(3) și ale art.249 alin.(1) din Codul de procedură penală, precum și cele ale art.32 din Legea nr.656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.702 din 12 octombrie 2012, care au următorul cuprins:

- Art.52 alin.(3) din Codul de procedură penală: *„Hotărârile definitive ale altor instanțe decât cele penale asupra unei chestiuni prealabile în procesul penal au autoritate de lucru judecat în fața instanței penale, cu excepția împrejurărilor care privesc existența infracțiunii.”;*

- Art.249 alin.(1) din Codul de procedură penală: *„Procurorul, în cursul urmăririi penale, judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată, din oficiu sau la cererea procurorului, în procedura de cameră preliminară ori în cursul judecății, poate lua măsuri asigurătorii, prin ordonanță sau, după caz, prin încheiere motivată, pentru a evita ascunderea, distrugerea, înstrăinarea sau sustragerea de la urmărire a bunurilor care pot face obiectul confiscării speciale sau al confiscării*

extinse ori care pot servi la garantarea executării pedepsei amenzii sau a cheltuielilor judiciare ori a reparării pagubei produse prin infracțiune”;

- Art.32 din Legea nr.656/2002: „În cazul în care s-a săvârșit o infracțiune de spălare a banilor sau de finanțare a actelor de terorism, luarea măsurilor asigurătorii este obligatorie.”

17. Se susține că textele criticate contravin prevederilor constituționale ale art.1 alin.(5) referitoare la supremația Constituției, ale art.21 cu privire la accesul liber la justiție și la dreptul la un proces echitabil, art.24 referitor la dreptul la apărare, art.53 referitoare la restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți, precum și ale art.6 și art.13 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale referitoare la dreptul la un proces echitabil și la dreptul la un recurs efectiv.

18. Examinând excepția de neconstituționalitate **a dispozițiilor art.52 alin.(3) din Codul de procedură penală**, Curtea reține că autorii excepției de neconstituționalitate critică, în esență, sintagma „*cu excepția împrejurărilor care privesc existența infracțiunii*” din cuprinsul dispoziției legale anterior menționate, susținând că aceasta determină încălcarea de către instanța penală a autorității de lucru judecat a hotărârilor judecătorești pronunțate de instanțele civile, *lato senso*, și, prin aceasta, încălcarea dispozițiilor constituționale și convenționale invocate.

19. **Din punct de vedere istoric**, instituția chestiunilor prealabile a fost reglementată atât în Codul de procedură penală din 1936, cât și în Codul de procedură penală din 1968. *Codul de procedură penală din 1936* cuprindea, în cartea I - *Dispoziții generale*, titlul I – *Acțiunile ce se nasc din infracțiuni și condițiile cerute pentru exercițiul lor*, un capitol - capitolul II - referitor la „chestiuni prejudiciale”. Conform art.11 din codul anterior menționat, instanța investită cu judecarea acțiunii penale avea competența să judece și să se pronunțe și asupra excepțiilor sau incidentelor de care depinde soluția cauzei, chiar dacă ele nu erau de competența instanței penale. Cu toate acestea, în materia delictelor, când rezolvarea excepției civile prejudiciale necesita un timp îndelungat și administrarea a numeroase probe, instanța penală putea amâna judecata și putea obliga partea să introducă acțiune la instanța competentă, stabilind un termen adecvat în care instanța civilă să se poată pronunța. Dacă însă până la acest termen partea nu promova respectiva acțiune la instanța competentă sau dacă se constata că după promovarea acesteia nu a stăruit în judecarea ei, instanța penală proceda la soluționarea cauzei. **Hotărârea definitivă a instanței civile asupra chestiunilor prejudiciale avea putere de lucru judecat în procesul penal.** Judecarea incidentelor sau chestiunilor prejudiciale de către instanța penală se făcea conform regulilor și mijloacelor de probațiune prevăzute de legea civilă. Art.12 al aceluiași cod prevedea că în ipoteza în care excepția civilă prejudicială forma obiectul unei acțiuni pendinte în fața instanțelor civile, intentată mai înaintea acțiunii penale, instanța penală era obligată să amâne judecata până la terminarea procesului civil. *Codul de procedură penală din 1968* reglementa, în cuprinsul titlului II – *Competența*, capitolul I – *Felurile competenței*, secțiunea a IV-a – *Dispoziții comune*, la art.44, chestiunile prealabile. Conform alin.(1) și (2) ale art.44 anterior menționat, instanța penală era competentă să judece orice chestiune prealabilă de care depindea soluționarea cauzei, chiar dacă prin natura ei acea chestiune era de competența altei instanțe, potrivit regulilor și mijloacelor de probă privitoare la materia căreia îi aparținea acea chestiune. Însă, drept excepție de la regula astfel reglementată, alin.(3) al art.44 prevedea că **hotărârea definitivă a instanței civile, asupra unei împrejurări ce constituie o chestiune prealabilă în procesul penal, are autoritate de lucru judecat în fața**

instanței penale. Codul de procedură penală în vigoare prevede, la art.52 alin.(1), că „instanța penală este competentă să judece orice chestiune prealabilă soluționării cauzei, chiar dacă prin natura ei aceea chestiune este de competența altei instanțe, cu excepția situațiilor în care competența de soluționare nu aparține organelor judiciare.”, iar, la art.52 alin.(3), că hotărârile definitive ale altor instanțe decât cele penale asupra unei chestiuni prealabile în procesul penal au autoritate de lucru judecat în fața instanței penale, regulă de la care este reglementată însă o excepție, cea a împrejurărilor care privesc existența infracțiunii. În acest fel, legea dă eficiență unui principiu tradițional din dreptul procesual penal francez, conform căruia „judecătorul acțiunii este și judecătorul excepției” („le juge de l'action est juge de l'exception”). Expunerea de motive a Legii nr.135/2010 nu arată care au fost motivele care au stat la baza acestei reglementări, însă Curtea apreciază că a fost determinată de nevoia de asigurare a celerității soluționării cauzelor penale, subliniind nevoia instanței penale de a putea aprecia ea însăși asupra tuturor elementelor cauzei și, în mod special, asupra excepțiilor, care constituie mijloace de apărare.

20.Chestiunile prealabile constituie aspecte ale cauzei de natură extrapenală, trebuie rezolvate anterior soluționării problemelor care privesc fondul cauzei penale și privesc existența unei cerințe esențiale din structura infracțiunii, cum ar fi situația premisă a unei infracțiuni ori un element esențial al conținutului infracțiunii.

21.De asemenea, Curtea constată că, prin obiectul lor, chestiunile prealabile **au caracterul unor condiții de fapt sau de drept a căror existență este necesar a fi verificată pentru justa soluționare a cauzei penale sau, altfel spus, probleme de natură extrapenală care trebuie soluționate înainte de rezolvarea fondului cauzei penale și de a căror rezolvare prealabilă depinde soluția în cauză respectivă.** S-a apreciat, în acest sens, că, sub aspectul naturii juridice, chestiunile prealabile pot fi de natură civilă, de dreptul muncii, de dreptul familiei, de drept internațional public, de drept constituțional, de drept administrativ etc., arătându-se că o asemenea chestiune o constituie, de exemplu, prejudiciul cauzat, în cazul infracțiunilor de evaziune fiscală; existența împrejurării că fapta privește atribuțiile de serviciu ale inculpatului, în ipoteza comiterii infracțiunii de abuz în serviciu; stabilirea calității de cetățean sau de persoană fără cetățenie, în cazul infracțiunilor comise în străinătate; constatarea raportului juridic patrimonial în baza căruia o persoană deținea cu orice titlu un bun mobil al altuia, pe care și l-a însușit, de care a dispus pe nedrept sau pe care a refuzat să îl restituie, în cazul infracțiunii de abuz de încredere etc. Referitor la aceeași instituție de drept procesual penal, a chestiunilor prealabile, Curtea reține că acestea sunt situații cu caracter excepțional, care apar pe parcursul soluționării cauzelor penale, iar de rezolvarea lor depinde modul de soluționare a respectivelor cauze; astfel de situații pot fi calificate drept chestiuni prealabile dacă au caracter de condiție de fapt sau de drept pentru soluționarea cauzei penale și dacă acestea sunt de competența organelor judiciare.

22.Curtea constată, de asemenea, că se impune a fi acordată atenție nu doar identificării chestiunilor prealabile, ci și **stabilirii limitelor generale ale competenței organelor judiciare.** Din modul de reglementare a dispozițiilor art.52 din Codul de procedură penală, Curtea reține că, de regulă, chestiunile prealabile soluționării cauzei penale sunt de competența instanței penale, cu excepția acelor situații în care, potrivit legii, competența de soluționare nu aparține organelor judiciare [alin.(1) al art.52],

și, totodată, că judecarea chestiunilor prealabile de către instanța penală se face potrivit regulilor și mijloacelor de probă privitoare la materia căreia îi aparține acea chestiune [alin.(2) al art.52].

23. În acest context, Curtea reține că alin.(2) al art.52 din Codul de procedură penală obligă instanța penală să judece chestiunile prealabile conform regulilor și mijloacelor de probă privitoare la materia căreia îi aparține acea chestiune. Referitor la acest aspect, a fost invocată problema înțelesului sintagmei „*regulilor și mijloacelor de probă*”, respectiv dacă aceasta are în vedere normele de drept material și procedural din materia căreia îi aparține chestiunea prealabilă sau doar dreptul material și regimul probator specifice respectivei materii. Curtea constată că această sintagmă vizează *ansamblul normelor procesuale ce guvernează materia de origine a chestiunii prealabile*. În aceste condiții, având în vedere dispozițiile art.2 din Codul de procedură civilă, dispozițiile acestui cod reprezintă procedura comună în materie civilă, aceasta aplicându-se și în alte materii, în măsura în care legile ce reglementează aceste materii nu cuprind dispoziții contrare. Or, aceste prevederi legale trebuie coroborate cu cele ale art.1 din Codul de procedură penală, conform cărora Codul de procedură penală reglementează desfășurarea procesului penal și a altor proceduri judiciare în legătură cu o cauză penală, fără să excludă incidența altor norme de procedură, cu care se completează în cazul lipsei contrarietății. De altfel, această teză este confirmată de jurisprudența Curții Constituționale, conform căreia dispozițiile Codului de procedură penală se completează cu cele ale Codului de procedură civilă în materia măsurilor asigurătorii (a se vedea, în acest sens, Decizia nr.20 din 19 ianuarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.269 din 8 aprilie 2016, Decizia nr.28 din 20 ianuarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.155 din 1 martie 2016, Decizia nr.324 din 17 mai 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.507 din 6 iulie 2016, paragrafele 20-24, și Decizia nr.761 din 13 decembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.140 din 23 februarie 2017, paragrafele 18-20). Același raționament juridic este valabil, în mod corespunzător, în ceea ce privește administrarea probelor, care se face conform regulilor specifice materiei juridice corespunzătoare naturii faptelor ce trebuie dovedite, adică potrivit regulilor din domeniul juridic de origine. Prin urmare, *dovada chestiunilor prealabile se face potrivit unor norme procesuale extrapenale*, care pot aparține diverselor ramuri de drept și, prin urmare, pot să prevadă reguli diferite referitoare la admisibilitatea probelor, sisteme de probă diferite, soluții juridice diferite referitoare la sarcina probei și la valoarea acestora etc.

24. De asemenea, Curtea subliniază *diferențele dintre chestiunile prealabile și chestiunile prejudiciale*, acestea din urmă fiind aspecte asupra cărora se pronunță, în mod obligatoriu, alte organe judiciare decât instanța penală. Din această categorie fac parte excepția de neconstituționalitate, cererile de trimitere preliminară având ca obiect interpretarea actelor Uniunii Europene și dezlegarea unor chestiuni de drept de către Înalta Curte de Casație și Justiție, dar și situațiile în care instanțele civile sunt chemate să tranșeze chestiuni, precum cea referitoare la proprietatea imobiliară, care intervin în cadrul procesului penal. Prin raportate la procedura de soluționare a chestiunilor prejudiciale, instanța penală poate avea doar obligații referitoare la suspendarea soluționării cauzei, astfel cum se prevede la art.476 din Codul de procedură penală, în ipoteza sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept.

25. Codul de procedură penală din 1968 a exclus distincția dintre chestiunile prealabile și chestiunile prejudiciale, conform acestuia toate situațiile de acest fel având natura juridică a unor chestiuni prealabile. Spre deosebire de această manieră de reglementare, Curtea observă că legislația în vigoare prevede, în mod expres, cazuri ce constituie chestiuni prejudiciale și care au autoritate de lucru judecat în fața instanței penale; spre exemplu, art.440 din Codul civil prevede că „în cazul infracțiunilor a căror calificare presupune existența unui raport de filiație care nu este legal stabilit, hotărârea penală nu poate fi pronunțată înainte de rămânerea definitivă a hotărârii civile privitoare la raportul de filiație.”

26. Totodată, se impune a se face distincție între dispozițiile art.52 alin.(3) din Codul de procedură penală și cele ale art.28 alin.(2) din același cod, care prevăd că hotărârea definitivă a instanței civile prin care a fost soluționată acțiunea civilă nu are autoritate de lucru judecat în fața organelor judiciare penale cu privire la existența faptei penale, a persoanei care a săvârșit-o și a vinovăției acesteia. Astfel, în timp ce dispozițiile legale criticate au în vedere aspecte prealabile soluționării cauzei penale, a căror stabilire de către instanța civilă poate produce efecte asupra soluționării de către instanța penală a raportului juridic penal de conflict, prevederile art.28 alin.(2) din Codul de procedură penală se referă la hotărârea judecătorească prin care este soluționată acțiunea civilă derivată în cadrul aceluiași proces penal în care se soluționează acțiunea penală vizată. Acest aspect rezultă, în mod evident, din faptul că art.28 face parte din capitolul II – *Acțiunea civilă* al titlului II - *Acțiunea penală și acțiunea civilă în procesul penal* al părții generale a Codului de procedură penală, alături de normele procesual penale referitoare la obiectul și exercitarea acțiunii civile (art.19), constituirea ca parte civilă (art.20), introducerea în procesul penal a părții responsabile civilmente (art.21), renunțarea la pretențiile civile (art.22), tranzacția, medierea și recunoașterea pretențiilor civile (art.23), exercitarea acțiunii civile de către sau față de succesori (art.24), rezolvarea acțiunii civile în procesul penal (art.25), disjungerea acțiunii civile (art.26) și la cazurile de soluționare a acțiunii civile la instanța civilă (art.27).

27. Cu privire la modalitatea în care instanțele penale au făcut aplicarea dispozițiilor art.52 alin.(3) din Codul de procedură penală, de la intrarea acestuia în vigoare și până în prezent, **în practica judiciară există două orientări jurisprudențiale, în privința interpretării și aplicării prevederilor art.52 alin.(3) din Codul de procedură penală.** Astfel, o parte dintre instanțe acordă prioritate în aplicare dispozițiilor art.52 alin.(3) teza a doua din Codul de procedură penală, conferindu-le acestora o sferă foarte largă de aplicare, în timp ce alte instanțe interpretează gramatical dispozițiile legale criticate, recunoscând, fără rezerve, autoritatea de lucru judecat a hotărârilor definitive ale instanțelor civile prin care sunt soluționate chestiuni prealabile, conform art.52 alin.(3) teza întâi din Codul de procedură penală.

28. Curtea reține că, în ipoteza în care, până la data soluționării cauzei penale, chestiunile prealabile au fost definitiv soluționate de către o altă instanță, regula aplicabilă este că instanța penală este ținută de soluția respectivei instanțe. În acest sens, dispozițiile art.52 alin.(3) din Codul de procedură penală prevăd că hotărârile definitive ale altor instanțe decât cele penale asupra unei chestiuni prealabile în procesul penal au autoritate de lucru judecat în fața instanței penale, regulă de la care, aceleași dispoziții legale, prevăd excepția împrejurărilor care privesc existența infracțiunii. Așadar, legiuitorul face distincția între *chestiunile prealabile referitoare la împrejurări care privesc*

existența infracțiunii și chestiunile prealabile referitoare la împrejurări care nu sunt legate de existența infracțiunii.

29. Din perspectiva prezentei analize, prezintă importanță împrejurările care privesc existența infracțiunii. În lipsa unei definiții legale, Curtea reține că noțiunea de „**împrejurare**” a fost analizată de Curtea Constituțională prin Decizia nr.53 din 22 ianuarie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.347 din 6 mai 2019, paragraful 24, prin care s-a reținut că aceasta vizează atât faptele principale ale cauzei, cât și circumstanțele în care au avut loc acestea, precum și orice alte date de natură a servi la soluționarea cauzei (de exemplu, identificarea autorului, un alibi). Prin urmare, sintagma „împrejurări care privesc existența infracțiunii” desemnează totalitatea aspectelor pertinente care trebuie analizate de către instanțele penale pentru a putea pronunța soluțiile în cauzele cu care au fost învestite. În mod necesar, toate aceste elemente privesc existența infracțiunii, motiv pentru care **folosirea sintagmei criticate în cuprinsul art.52 alin.(3) din Codul de procedură penală nu reduce sfera de aplicare a normei anterior menționate, generând însă confuzie în privința conținutului acesteia.**

30. Așadar, în categoria chestiunilor prealabile care privesc existența infracțiunii se încadrează aspecte care privesc soluționarea fondului cauzei penale, precum cele referitoare la conținutul constitutiv al infracțiunii, la existența unor cauze justificative sau de neimputabilitate, la cauze care înlătură caracterul penal al faptei, la stabilirea încadrării juridice etc. De asemenea, Curtea reține că pot constitui chestiuni prealabile aspecte referitoare la natura atribuțiilor de serviciu ale autorului infracțiunii sau la calitatea sa, aspectele referitoare la gradul de rudenie, la calitatea de soț, la situațiile juridice care intervin în materie electorală, la cele referitoare la expropriere, la proprietatea intelectuală, la achizițiile publice, la fondul funciar, la fiscalitate, la procedurile notariale, la procedurile arbitrare, la jurisdicțiile speciale administrative. Totodată, în cazul angajării răspunderii penale a persoanelor juridice, ar putea constitui chestiuni prealabile aspectele ce țin de îndeplinirea condițiilor prevăzute de legea civilă privind constituirea, statutul acestora ori obiectul de activitate. Diversitatea considerabilă a unor astfel de aspecte, proporțională cu numărul nedeterminat al domeniilor și al cazurilor concrete în care pot fi săvârșite infracțiuni, fac ca, în practică, încadrarea chestiunilor prealabile în una dintre cele două categorii să fie extrem de greu de realizat.

31. Multitudinea aspectelor ce pot constitui chestiuni prealabile impune stabilirea unor *criterii teoretice (chiar legale), general valabile, pentru a se putea determina care dintre aspectele privitoare la cauza penală, în ansamblul său, constituie „împrejurări care privesc existența infracțiunii”*. În acest sens, Curtea constată că înțelesul sintagmei „cu excepția împrejurărilor care privesc existența infracțiunii” din cuprinsul textului criticat nu poate fi unul foarte larg, care să vizeze orice aspect al cauzei penale. Aceasta întrucât *toate chestiunile prealabile au legătură cu soluționarea cauzei penale, condiții în care o astfel de interpretare ar face ca niciodată o hotărâre civilă definitivă să nu aibă autoritate de lucru judecat în fața instanței penale în privința chestiunilor prealabile și, prin urmare, norma procesual penală de la art.52 alin.(3) teza întâi din Codul de procedură penală să fie redundantă și să releve o tensiune infra legală.*

32. Pentru acest motiv, Curtea constată că înțelesul **sintagmei criticate nu poate avea în vedere decât acele aspecte de fapt sau de drept care condiționează aplicabilitatea normei de**

incriminare. Prin urmare, art.52 alin.(3) teza a doua din Codul de procedură penală se referă fie la situația premisă, prevăzută în ipoteza normei de incriminare, fie la elementele de tipicitate obiectivă sau subiectivă ale infracțiunii sau, altfel spus, la elementele esențiale care alcătuiesc conținutul constitutiv al infracțiunii, prevăzute în dispoziția normei de incriminare. Situația premisă a infracțiunii constă în existența unor realități anterioare săvârșirii faptei incriminate, pe fondul cărora se desfășoară acțiunea ilicită (cum sunt existența stării de graviditate a victimei, în cazul infracțiunii de întrerupere a cursului sarcinii, existența unei nașteri recente, în cazul infracțiunii de pruncucidere, existența unui domiciliu, în cazul infracțiunii de violare a domiciliului, existența unei corespondențe, convorbiri sau comunicări, în cazul infracțiunii de violare a secretului corespondenței). La rândul său, **conținutul constitutiv al infracțiunii** desemnează, astfel cum a reținut Curtea Constituțională prin Decizia nr.757 din 13 decembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.322 din 4 mai 2017, totalitatea condițiilor prevăzute în norma de incriminare cu privire la actul de conduită interzis (sub aspect obiectiv și subiectiv) pe care trebuie să îl realizeze subiectul pentru a înfrânge legea penală și a da naștere raportului penal de conflict.

33.Însă, în aceste condiții, în care, conform art.52 alin.(3) teza a doua din Codul de procedură penală, instanța penală este îndreptățită să reia judecata asupra unor chestiuni referitoare la existența aspectelor care condiționează aplicabilitatea normei de incriminare, se pune problema **potențialei încălcări a principiului autorității de lucru judecat a hotărârilor civile definitive de către instanța penală și, drept urmare, problema încălcării principiului securității raporturilor juridice.**

34.Curtea reține că **autoritatea de lucru judecat** constituie un efect important al hotărârilor judecătorești, ca acte jurisdicționale ce emană de la o putere publică a statului, trăsătură ce deosebește hotărârea judecătorească de alte acte juridice. Cu privire la acest principiu, Curtea reține că funcția jurisdicțională a statului, având ca finalitate stabilitatea raporturilor juridice și ordinea socială face ca litigiului să i se pună capăt de o manieră care să nu mai permită readucerea lui în fața instanței, indiferent că aceasta s-ar realiza pe calea principală sau în mod incidental, într-un proces ulterior care ar avea legătură cu ceea ce s-a tranșat jurisdicțional anterior. Din acest punct de vedere, este unanim acceptat faptul că hotărârea judecătorească nu este infailibilă, dar corectarea unor vicii ale hotărârii judecătorești definitive reprezintă o justă preocupare care se poate realiza numai prin exercitarea căilor de atac, principiu statuat la art.16 din Legea nr.304/2004, articol ce reprezintă, de altfel, o aplicație a dispozițiilor art.129 din Constituție.

35.Așadar, autoritatea de lucru judecat a unei hotărâri judecătorești semnifică faptul că o cerere nu poate fi judecată în mod definitiv decât o singură dată, iar hotărârea astfel pronunțată este prezumată a exprima adevărul și nu trebuie să fie contrazisă de o altă hotărâre, această regulă având ca scop administrarea uniformă a justiției. Prin urmare, **principiul autorității lucrului judecat împiedică nu numai judecarea, din nou, a unui proces terminat, având același obiect, aceeași cauză și purtat între aceleași părți, ci și contrazicerile dintre două hotărâri judecătorești, în sensul că drepturile recunoscute printr-o hotărâre definitivă nu pot fi contrazise printr-o hotărâre ulterioară, dată într-un alt proces.** Așa fiind, instituția autorității de lucru judecat are o dublă valență: una materială (prezumție legală irefragabilă de adevăr judiciar în sensul judecății irevocabile) și una procesuală (excepție procesuală de fond, care

împiedică desfășurarea unui nou proces cu privire la același drept), respectarea sa impunând a se da eficiență ambelor componente anterior menționate.

36.Referitor la principiul autorității de lucru judecat al hotărârilor civile definitive, Curtea reține că acesta este reglementat la art.430 alin.(1) din Codul de procedură civilă, care prevede că *„hotărârea judecătorească ce soluționează, în tot sau în parte, fondul procesului sau statuează asupra unei excepții procesuale ori asupra oricărui alt incident are, de la pronunțare, autoritate de lucru judecat cu privire la chestiunea tranșată”*, dispoziție care se completează cu alin.(2) al aceluiași articol, conform căruia *„autoritatea de lucru judecat privește dispozitivul, precum și considerentele pe care acesta se sprijină, inclusiv cele prin care s-a rezolvat o chestiune litigioasă”*. De asemenea, Curtea reține că efectele autorității de lucru judecat sunt cele prevăzute la art.431 alin.(1) din Codul de procedură civilă, fiind exprimate în faptul că *„Nimeni nu poate fi chemat în judecată de două ori în aceeași calitate, în temeiul aceleiași cauze și pentru același obiect”* și că, potrivit art.435 alin.(1) din Codul de procedură civilă, *„Hotărârea judecătorească este obligatorie și produce efecte numai între părți și succesorii acestora”* (a se vedea, în acest sens, Decizia nr.481 din 18 iunie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.607 din 11 august 2015, paragraful 14, și Decizia nr.419 din 23 iunie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.998 din 28 octombrie 2020, paragraful 14).

37.De asemenea, prin Decizia nr.126 din 3 martie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.185 din 11 martie 2016, Curtea a statuat că principiul autorității de lucru judecat este de o importanță fundamentală, atât în ordinea juridică națională, cât și în ordinea juridică europeană, precum și la nivelul Curții Europene a Drepturilor Omului, iar atingerea adusă acestuia prin legislația națională trebuie să fie limitată, fiind necesar a se deroga de la acest principiu doar dacă derogarea este impusă de motive substanțiale și imperioase. În acest sens, Curtea a făcut trimitere la Hotărârile Curții Europene a Drepturilor Omului din 7 iulie 2009 și 24 iulie 2003, pronunțate în Cauzele *Stanca Popescu împotriva României*, paragraful 99, și *Ryabykh împotriva Rusiei*, paragraful 52.

38.Respectarea principiului autorității de lucru judecat are ca finalitate asigurarea **securității raporturilor juridice, componentă a principiului securității juridice**, ca standard al dreptului la un proces echitabil, astfel cum acesta este reglementat la art.6 din Convenție. Acest principiu exprimă, în esență, faptul că cetățenii trebuie protejați *„contra unui pericol care vine chiar din partea dreptului, contra unei insecurități pe care a creat-o dreptul sau pe care acesta riscă s-o creeze”*. Principiul securității raporturilor juridice a apărut și s-a dezvoltat pe cale pretoriană, mai exact în practica instanțelor internaționale, dobândind rang de principiu al ordinii juridice europene.

39.Referitor la același principiu, prin Hotărârea din 8 iulie 2019 pronunțată în Cauza *Mihalache împotriva României*, paragraful 22, **Curtea Europeană a Drepturilor Omului** a constatat existența a trei criterii care trebuie îndeplinite pentru a putea considera că o decizie este definitivă: decizia trebuie să blocheze definitiv urmărirea penală, trebuie să fi fost precedată de o investigație amănunțită și trebuie să se bazeze pe o evaluare a fondului cauzei. Totodată, prin Hotărârea din 21 octombrie 2014, pronunțată în Cauza *Lungu împotriva României*, paragraful 47, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că, *revenind asupra unei chestiuni în litigiu care fusese deja soluționată și care făcuse obiectul unei hotărâri definitive și în absența oricărui motiv valabil, instanța națională a încălcat principiul securității raporturilor juridice*, motiv pentru care a fost încălcat dreptul reclamanților la un proces

echitabil, în sensul art.6 paragraful 1 din Convenție. De asemenea, prin Hotărârea din 31 mai 2012, pronunțată în Cauza *Esertas împotriva Lituaniei*, paragraful 21, instanța de la Strasbourg a reținut că „principiul autorității de lucru judecat impune ca nicio parte să nu aibă dreptul de a solicita revizuirea unei hotărâri definitive și obligatorii numai în scopul obținerii unei rejudecări și a unei noi decizii a cauzei”. Prin aceeași hotărâre s-a reținut că „orice revizuire ar trebui tratată ca un recurs deghezizat, iar simpla posibilitate de a exista două puncte de vedere cu privire la acest subiect nu este un motiv pentru reexaminare”. În același sens, prin Hotărârea din 12 ianuarie 2006, pronunțată în Cauza *Kehaya și alții împotriva Bulgariei*, paragraful 69, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut încălcarea art.6 paragraful 1 din Convenție în situația în care „abordarea Curții Supreme de Casație în hotărârea sa din 10 octombrie 2000 a avut, în plus, efectul de a oferi statului o a doua șansă de a obține o reexaminare a unui litigiu deja stabilit prin hotărâri definitive în proceduri contencioase la care o altă emanație a statului, o autoritate administrativă specializată însărcinată cu restituirea – comisia funciară – a fost parte și i s-au oferit toate mijloacele procedurale pentru apărarea interesului statului. O astfel de reexaminare era aparent posibilă fără nicio limitare în timp și putea fi interzisă numai după expirarea perioadei relevante de prescripție achizitivă. Această abordare a fost dezechilibrată și a creat incertitudine juridică.” Totodată, în Hotărârea din 29 noiembrie 2016, pronunțată în Cauza *Parohia Greco-Catolică Lupeni și alții împotriva României*, paragraful 116, aceeași instanță europeană a statuat că „principiul securității juridice este implicit în toate articolele din Convenție și constituie unul dintre elementele fundamentale ale statului de drept”. S-a reținut, prin aceeași hotărâre că „Scopul acestui principiu este în special acela de a garanta stabilitatea situațiilor juridice și de a promova încrederea publicului în justiție. Orice persistență a divergențelor de jurisprudență riscă să ducă la o stare de incertitudine juridică de natură să reducă încrederea publicului în sistemul judiciar, chiar dacă această încredere este una dintre componentele fundamentale ale statului de drept.” Cu privire la același principiu, prin Hotărârile din 28 iulie 2009 și 31 mai 2012, pronunțate în Cauzele *Gök și alții împotriva Turciei*, paragrafele 57-62, și *Esertas împotriva Lituaniei*, paragrafele 23-32, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că, fie și în absența casării unei hotărâri, *repunerea în cauză a soluției adoptate într-un litigiu printr-o hotărâre judecătorească definitivă în cadrul unei alte proceduri judiciare poate aduce atingere art.6 din Convenție*, în măsura în care poate să facă iluzoriu dreptul de acces la o instanță și să încalce principiul securității juridice. În fine, prin Hotărârea din 28 octombrie 1999, pronunțată în Cauza *Brumărescu împotriva României*, paragraful 61, Curtea de la Strasbourg a constatat că dreptul la un proces echitabil în fața unei instanțe, garantat de art.6 paragraful 1 din Convenție, trebuie să fie interpretat în lumina preambulului la Convenție, care enunță supremația dreptului ca element al patrimoniului comun al statelor contractante. S-a reținut, totodată, că unul dintre elementele fundamentale ale supremației dreptului este principiul securității raporturilor juridice, care prevede, printre altele, ca soluția dată în mod definitiv oricărui litigiu de către instanțe să nu mai poată fi supusă rejudecării.

40. Considerentele mai sus menționate au fost reținute și de către **Curtea Constituțională** în jurisprudența sa, care a plasat principiul securității raporturilor juridice în rândul exigențelor statului de drept, raportând, așadar, principiul analizat la dispozițiile art.1 alin.(3) și (5) din Constituție. Astfel, prin Decizia nr.404 din 10 aprilie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.347 din 6 mai

2008, Decizia nr.26 din 18 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.116 din 15 februarie 2012, Decizia nr.570 din 29 mai 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.404 din 18 iunie 2012, și Decizia nr.615 din 12 iunie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.454 din 6 iulie 2012, Curtea Constituțională a statuat că, deși nu este în mod expres consacrat în Constituție, principiul securității raporturilor juridice se deduce din prevederile constituționale ale art.1 alin.(3), conform cărora România este stat de drept, democratic și social, și că existența unor soluții legislative contradictorii și anularea unor dispoziții legale prin intermediul altor prevederi cuprinse în același act normativ conduc la încălcarea securității raporturilor juridice, ca urmare a lipsei de claritate și previzibilitate a normei, principiu ce constituie o dimensiune fundamentală a statului de drept, astfel cum acesta este consacrat prin art.1 alin.(3) din Constituție. Curtea a reținut că, în același sens, este și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, conform căreia principiul securității raporturilor juridice decurge implicit din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților sale fundamentale și constituie unul dintre principiile fundamentale ale statului de drept (a se vedea Hotărârile din 2 octombrie 2009, 10 octombrie 2011 și 16 iulie 2013, pronunțate în Cauzele *Iordanov și alții împotriva Bulgariei*, paragraful 47, *Nejdet Şahin și Perihan Şahin împotriva Turciei*, paragraful 56, și *Remuszko împotriva Poloniei*, paragraful 92). De asemenea, prin Decizia nr.26 din 18 ianuarie 2012, precitată, Decizia nr.681 din 27 iunie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.477 din 12 iulie 2012, Decizia nr.447 din 29 octombrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.674 din 1 noiembrie 2013, și Decizia nr.445 din 16 septembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.790 din 30 octombrie 2014, instanța de contencios constituțional a reținut că situațiile de incoerență și instabilitate legislativă sunt contrare principiului securității raporturilor juridice în componenta sa referitoare la claritatea și previzibilitatea legii. Totodată, prin Decizia nr.242 din 3 iunie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.503 din 12 iunie 2020, paragraful 78, și Decizia nr.420 din 3 iulie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.883 din 1 noiembrie 2019, paragraful 59, Curtea Constituțională a statuat că, deși normele de tehnică legislativă nu au valoare constituțională, prin reglementarea acestora legiuitorul a impus o serie de criterii obligatorii pentru adoptarea oricărui act normativ, a căror respectare este necesară pentru a asigura sistematizarea, unificarea și coordonarea legislației, precum și conținutul și forma juridică adecvate pentru fiecare act normativ. S-a reținut, totodată, că respectarea acestor norme concură la asigurarea unei legislații ce respectă principiul securității raporturilor juridice, având claritatea și previzibilitatea necesare. De asemenea, Decizia nr.1.470 din 8 noiembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.853 din 2 decembrie 2011, și Decizia nr.365 din 25 iunie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.587 din 6 august 2014, paragraful 38, instanța de contencios constituțional a reținut că „rămânerea definitivă a unei hotărâri judecătorești produce un efect pozitiv care constituie temeiul juridic al executării dispozitivului hotărârii și poartă denumirea de puterea lucrului judecat. De asemenea, tot ca urmare a pronunțării unei hotărâri definitive, se produce un efect negativ în sensul că se împiedică o nouă urmărire și judecată pentru faptele și pretențiile astfel soluționate, fapt care a consacrat regula *non bis in idem*, cunoscută sub denumirea de autoritatea lucrului judecat”. Pentru acest motiv, prin Decizia nr.126 din 3 martie 2016, mai sus citată, Curtea a statuat că instanțele superioare nu trebuie să își folosească dreptul de reformare decât pentru a corecta

erorile de fapt sau de drept și erorile judiciare, și nu pentru a proceda la o nouă analiză a cauzei. Nu în ultimul rând, prin Decizia nr.650 din 25 octombrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.97 din 7 februarie 2019, și Decizia nr.454 din 4 iulie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.836 din 1 octombrie 2018, paragraful 68, Curtea a reținut că principiul securității juridice reprezintă un concept ce definește un complex de garanții de natură sau cu valențe constituționale inerente statului de drept, în considerarea cărora legiuitorul are obligația constituțională de a asigura atât o stabilitate firească dreptului, cât și valorificarea în condiții optime a drepturilor și libertăților fundamentale.

41. Având în vedere toate aceste considerente, Curtea constată că art.52 din Codul de procedură penală creează o legătură între deciziile pronunțate de instanțele civile (în sens larg) și cele pronunțate de instanțele penale, atunci când cele dintâi prezintă relevanță pentru soluționarea cauzelor penale. În scopul realizării acestei legături între soluțiile pronunțate de instanțele judecătorești în materie penală și cele pronunțate în materie civilă (*lato senso*), a fost reglementată competența instanței penale de a judeca orice chestiune prealabilă soluționării cauzei, chiar dacă prin natura ei acea chestiune este de competența altei instanțe, cu excepția situațiilor în care competența de soluționare nu aparține organelor judiciare, precum și regula conform căreia hotărârile definitive ale altor instanțe decât cele penale asupra unei chestiuni prealabile în procesul penal au autoritate de lucru judecat în fața instanței penale. De la această din urmă regulă, a fost prevăzută excepția lipsei autorității de lucru judecat a hotărârilor altor instanțe în fața instanței penale, în ipoteza în care chestiunile prealabile constituie împrejurări care privesc existența infracțiunii. În mod evident, scopul reglementării acestei excepții a fost acela de a conferi instanței penale plenitudinea jurisdicției asupra aspectelor care privesc existența infracțiunii și, totodată, de a garanta și prin această dispoziție legală celeritatea soluționării cauzelor penale.

42. Cu toate acestea, **legea nu cuprinde o definiție a noțiunii de „împrejurări care privesc existența infracțiunii”** și nici criterii care să permită distincția între împrejurările care privesc existența infracțiunii și restul chestiunilor prealabile ale cauzei penale. Prin urmare, **sensul expresiei analizate este extrem de larg, oferind organelor judiciare posibilitatea de a-i da acesteia înțelesuri diferite, din care decurg sfere diferite de aplicare a dispoziției procesul penale analizate.** Astfel, în funcție de aprecierea judecătorului chemat să aplice prevederile art.52 alin.(3) din Codul de procedură penală, expresia anterior menționată poate avea un sens foarte larg, care să includă orice aspect de care depinde aplicarea normei penale de incriminare sau poate dobândi sensul de aspecte ce reprezintă elemente constitutive ale infracțiunii.

43. Pentru aceste motive, norma procesual penală analizată determină prezența în practica instanțelor penale a mai multor variante de soluții, substanțial diferite, în privința recunoașterii autorității de lucru judecat a hotărârilor civile definitive în fața organelor judiciare penale, atunci când acestea vizează chestiuni prealabile ale cauzei penale. Aceste soluții variază, de la aplicarea directă de către instanțele penale a principiului autorității de lucru judecat a hotărârilor altor instanțe, aplicare ce se realizează prin prisma jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului în materia analizată, coroborată cu art.20 din Constituție – rezolvare mai nouă, venită pe filiera imperativului respectării principiilor ce decurg din jurisprudența instanțelor internaționale - până la soluția procesual penală

clasică în dreptul românesc, aceea a cercetării de către instanța penală a tuturor aspectelor ce vizează, direct sau indirect, raportul juridic penal de conflict.

44. Însă **această din urmă soluție presupune, per se, încălcarea de către instanțele penale a autorității de lucru judecat a hotărârilor judecătorești definitive pronunțate de către instanțele civile, atunci când acestea se referă la chestiuni prealabile ale cauzei penale care privesc existența infracțiunii, cu consecința încălcării principiului securității raporturilor juridice.** În acest sens, având în vedere exigențele ce rezultă din soluțiile de principiu pronunțate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, exigențe însușite de instanța de contencios constituțional în jurisprudența sa, Curtea reține că sintagma „cu excepția împrejurărilor care privesc existența infracțiunii” din cuprinsul dispozițiilor art.52 alin.(3) din Codul de procedură penală dă posibilitatea instanței penale să reia judecata asupra unor aspecte ale cauzei penale soluționate, în mod definitiv, de către alte instanțe și, astfel, să se transforme într-o instanță de revizuire a hotărârilor definitive ale altor instanțe referitoare la aspecte care privesc existența infracțiunii. Pe această cale, **instanța penală poate pronunța soluții opuse celor rămase definitive, cu afectarea gravă a principiului autorității de lucru judecat, care constituie o garanție a dreptului la un proces echitabil, astfel cum acesta este reglementat la art.6 din Convenție.**

45. Curtea constată că, întrucât încălcarea principiului autorității de lucru judecat derivă din nerespectarea unor hotărâri judecătorești definitive, aceasta contravine și prevederilor art.21 alin.(3) din Constituție, autoritatea de lucru judecat fiind un element intrinsec al dreptului la un proces echitabil.

46. Totodată, conform jurisprudenței Curții Constituționale mai sus invocată, **nerespectarea de către instanțele penale a autorității de lucru judecat a hotărârilor judecătorești ale instanțelor civile (lato senso) încalcă principiul securității juridice, care constituie un aspect fundamental al statului de drept, astfel cum acesta este prevăzut la art.1 alin.(3) din Constituție.**

47. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, *reglementarea unei excepții de la principiul autorității de lucru judecat este justificată doar atunci când este impusă de circumstanțe substanțiale și convingătoare* (a se vedea Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 24 iulie 2003, pronunțată în Cauza *Ryabykh împotriva Rusiei*, paragraful 52), *o eroare judiciară putând constitui un motiv pentru justificarea redeschiderii unei proceduri, dar numai cu asigurarea unui echilibru echitabil între interesele unui individ și nevoia de a asigura eficiența sistemului judiciar* (a se vedea Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 20 iulie 2004, pronunțată în Cauza *Nikitin împotriva Rusiei*, paragraful 57). Însă, cu referire la noțiunea de „eroare judiciară”, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că simpla considerare a faptului că investigația în cazul reclamantului era „incompletă și părtinitoare” sau a dus la achitarea „eronată” nu poate prin ea însăși, în absența erorilor judiciare sau a unor încălcări serioase a procedurilor judecătorești, a unor abuzuri de putere, a unor erori evidente în aplicarea dreptului material sau a oricărui alt motiv important ce rezultă din interesul justiției, să indice prezența unei erori fundamentale în procedura anterioară (a se vedea Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 24 mai 2007, pronunțată în Cauza *Radchikov împotriva Rusiei*, paragraful 48).

48. Or, prin raportare la standardele convenționale anterior menționate, **nu există niciun argument obiectiv și rezonabil care să justifice reexaminarea de către instanța penală a unor aspecte ale cauzei ce constituie chestiuni prealabile și care au fost soluționate, printr-o hotărâre**

definitivă, de către o instanță competentă să judece într-o altă materie, chiar dacă aceste chestiuni privesc existența infracțiunii. Totodată, noțiunea de infracțiune este definită prin referire la elemente de tipicitate ale acesteia, motiv pentru care chestiunile prealabile nu pot avea în vedere decât aceleași elemente. Prin urmare, *teza întâi și teza a doua din cuprinsul prevederilor art.52 alin.(3) din Codul de procedură penală devin antagonice*. De asemenea, Curtea constată că această concluzie se impune și pentru faptul că mijloacele de soluționare a chestiunilor prealabile puse la dispoziția instanței penale sunt identice cu cele oferite, prin legislația în vigoare, instanței civile (*lato senso*), aspect ce rezultă din prevederile art.52 alin.(2) din Codul de procedură penală, potrivit cărora judecarea unei chestiuni prealabile de către instanța penală se face conform regulilor și mijloacelor de probă privitoare la materia căreia îi aparține acea chestiune. Prin urmare, *instanța penală nu se poate prevala de motive de ordin procedural, pentru a justifica reexaminarea unei soluții definitive pronunțate de o altă instanță cu privire la o chestiune prealabilă*, legislația procesuală în vigoare neoferind premisele necesare ca cele două categorii de instanțe să ajungă, pe baza unor mijloace procesuale distincte, la pronunțarea unor soluții diferite și, cu atât mai puțin, argumente care să justifice prevalența soluției pronunțate de către instanța penală în privința chestiunilor prealabile asupra celei pronunțate de instanța civilă (*lato senso*).

49. Pentru toate aceste argumente, Curtea constată că **sintagma „cu excepția împrejurărilor care privesc existența infracțiunii” din cuprinsul dispozițiilor art.52 alin.(3) din Codul de procedură penală contravine prevederilor art.1 alin.(3) și (5) din Constituție, prevederilor art.6 din Convenție, precum și dispozițiilor art.21 alin.(3) din Constituție ce reglementează dreptul la un proces echitabil.**

50. Nu în ultimul rând, **având în vedere caracterul echivoc al sintagmei „cu excepția împrejurărilor care privesc existența infracțiunii” din cuprinsul dispozițiilor art.52 alin.(3) din Codul de procedură penală, aceasta contravine normei constituționale de la art.1 alin.(5) și sub aspectul nerespectării exigențelor referitoare la calitatea legii.** Aceste exigențe au fost analizate de către Curtea Constituțională într-o jurisprudență constantă (a se vedea, în acest sens, Decizia nr.599 din 21 septembrie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.839 din 11 octombrie 2006, Decizia nr.1.646 din 15 decembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.49 din 21 ianuarie 2010, Decizia nr.1.358 din 21 octombrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.761 din 15 noiembrie 2010, și Decizia nr.573 din 3 mai 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.363 din 25 mai 2011), prin raportare la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Astfel, Curtea Constituțională a reținut faptul că, în materia clarității și previzibilității unui text de lege, Curtea Europeană a Drepturilor Omului s-a pronunțat în repetate rânduri, statuând că o normă este „previzibilă” numai atunci când este redactată cu suficientă precizie, în așa fel încât să permită oricărei persoane - care, la nevoie, poate apela la consultanță de specialitate - să își corecteze conduita (Hotărârea din 29 martie 2000, pronunțată în Cauza *Rotaru împotriva României*, paragraful 55). Totodată, instanța de contencios al drepturilor omului a statuat, de exemplu, prin Hotărârea din 20 mai 1999, pronunțată în Cauza *Rekvényi împotriva Ungariei*, paragraful 34, că previzibilitatea consecințelor ce decurg dintr-un act normativ determinat nu poate avea o certitudine absolută, întrucât, oricât de dorită ar fi aceasta, ea ar da naștere la o rigiditate excesivă a reglementării. De asemenea, prin Hotărârea din 24 mai 2007, pronunțată în Cauza *Dragotoniu și Militaru-Pidhorni împotriva*

României, paragraful 35, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că însemnătatea noțiunii de previzibilitate depinde în mare măsură de contextul textului de lege, de domeniul pe care îl acoperă, precum și de numărul și calitatea destinatarilor săi (a se vedea și Hotărârea din 28 martie 1990, pronunțată în Cauza *Groppera Radio AG și alții împotriva Elveției*, paragraful 68). S-a arătat, astfel, că previzibilitatea legii nu se opune ca persoana interesată să fie nevoită să recurgă la o bună consiliere pentru a evalua, la un nivel rezonabil în circumstanțele cauzei, consecințele ce ar putea decurge dintr-o anumită acțiune. Totodată, s-a reținut prin aceeași jurisprudență că, având în vedere principiul generalității legilor, conținutul acestora nu poate avea o precizie absolută. Una din tehnicile-tip de reglementare constă în recurgerea mai degrabă la categorii generale decât la liste exhaustive. De asemenea, numeroase legi se folosesc de eficacitatea formulelor mai mult sau mai puțin vagi pentru a evita o rigiditate excesivă și a se putea adapta la schimbările de situație. Funcția decizională acordată instanțelor servește tocmai la îndepărtarea îndoielilor ce ar putea exista în privința interpretării normelor, ținând cont de evoluțiile practicii cotidiene, cu condiția ca rezultatul să fie coerent (Hotărârea din 11 noiembrie 1996, pronunțată în Cauza *Cantoni împotriva Franței*, paragraful 31).

51.Or, prin raportare la standardele de calitate a legii mai sus menționate, ***sintagma analizată este lipsită de claritate, precizie și previzibilitate, sfera incidenței acesteia neputând fi determinată, în mod corect și uniform, de către instanțele de judecată, cu prilejul soluționării cauzelor penale, și, cu atât mai puțin, de ceilalți destinatari ai legii, chiar și în condițiile în care aceștia ar beneficia de consultanță de specialitate.***

52.Referitor la prevederile art.249 alin.(1) din Codul de procedură penală, Curtea reține că acestea au mai făcut obiectul controlului de constituționalitate, prin raportare la critici similare, fiind pronunțate, în acest sens, Decizia nr.894 din 17 decembrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.168 din 4 martie 2016, Decizia nr.463 din 27 iunie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.764 din 26 septembrie 2017, Decizia nr.146 din 27 martie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.455 din 31 mai 2018, și Decizia nr.654 din 17 octombrie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.42 din 21 ianuarie 2020, prin care a fost respinsă, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate invocată.

53.Prin Decizia nr.654 din 17 octombrie 2019, paragrafele 16-28, Curtea a reținut că dreptul de proprietate, drept fundamental, garantat prin Constituție, al cărui conținut și ale cărui limite sunt stabilite prin lege, nu este un drept absolut, prin natura lui, putând fi supus unor limitări rezonabile.

54.Totodată, Curtea a observat că, prin instituirea sechestrului, proprietarul bunurilor pierde dreptul de a le înstrăina sau greva de sarcini, măsura afectând, așadar, atributul dispoziției juridice și materiale, pe întreaga durată a procesului penal, până la soluționarea definitivă a cauzei.

55.În ceea ce privește obiectul măsurilor asigurătorii, Curtea a reținut că acesta este delimitat de dispozițiile art.249 alin.(8) din Codul de procedură penală, printr-o normă de trimitere la legea civilă.

56.Curtea a reținut, totodată, că dispunerea unei măsuri asigurătorii se face pe baza analizei valorilor implicate în cauză: valoarea prejudiciului, a sumelor probabile ce ar trebui confiscate, bonitatea suspectului/inculpatului, valoarea patrimoniului de care acesta dispune.

57.Cu privire la condiția necesității dispunerii măsurii asigurătorii, Curtea a constatat că trebuie avute în vedere, pe de o parte, cazurile în care instituirea măsurilor asigurătorii, așadar, și a

sechestrului, este obligatorie, respectiv ipoteza reglementată de art.249 alin.(7) din Codul de procedură penală, dar și situațiile în care nu poate fi dispus sechestrul, având în vedere titularul bunurilor sau categoria bunurilor ce urmează a fi sechestrate.

58. Curtea a reținut, de asemenea, că dispozițiile art.729 din Codul de procedură civilă reglementează limitele urmăririi veniturilor bănești, acestea fiind aplicabile, în materie penală, atât în ipoteza sechestrului propriu-zis instituit asupra sumelor de bani în materialitatea lor (cash) - bunuri mobile corporale, la care face referire art.252 alin.(2) și (8) din Codul de procedură penală, cât și în ceea ce privește urmărirea silită a creanțelor, în ipoteza instituirii popririi asigurătorii, potrivit art.254 din Codul de procedură penală.

59. Așadar, Curtea a constatat că normele procesual penale ale art.249 alin.(8) coroborate cu cele procesual civile precitate stabilesc, cu caracter general, limitele urmăririi bunurilor mobile sau imobile ca urmare a instituirii sechestrului, în vederea asigurării mijloacelor de existență ale suspectului/inculpatului.

60. Având în vedere cele arătate mai sus, în special finalitatea măsurilor asigurătorii, caracterul provizoriu al acestora și interesele protejate prin dispozițiile art.249 din Codul de procedură penală, Curtea nu a putut reține susținerea autorului excepției, în sensul că textul de lege criticat ar trebui să prevadă existența unor indicii temeinice sau bănuiala rezonabilă de săvârșire a faptei pentru a se dispune măsura sechestrului. Curtea a subliniat, în acest sens, că măsurile asigurătorii au, prin natura lor, un caracter provizoriu, temporar, producându-și efectele până la momentul pronunțării hotărârii definitive, când instanța decide situația juridică a bunurilor indisponibilizate, dispunând fie confiscarea acestora, fie ridicarea sechestrului. Pentru a avea eficiență – în sensul împiedicării suspectului/inculpatului să zădărnicească recuperarea prejudiciului și restabilirea situației anterioare săvârșirii faptei penale –, măsurile asigurătorii trebuie dispuse cât mai devreme în cursul urmăririi penale, cu mult înainte de a fi stabilită valoarea finală a prejudiciului. Pentru acest motiv, organele judiciare au posibilitatea de a institui sechestrul asigurător pe bunurile suspectului sau inculpatului și ale persoanei responsabile civilmente până la concurența valorii probabile a prejudiciului și a cheltuielilor judiciare, astfel cum este aceasta apreciată la momentul luării măsurii asigurătorii, însă, dacă în urma administrării întregului probatoriu se constată că această valoare – devenită între timp certă – este mai mică decât cea avută în vedere inițial, sechestrul poate fi restrâns de organul judiciar, din oficiu sau la cererea persoanei interesate.

61. Totodată, Curtea a constatat că etapa urmăririi penale de la care se poate dispune măsura sechestrului este cea a urmăririi penale *in personam*, și că, de altfel, în cazul infracțiunilor grave, este de dorit ca sechestrul să fie instituit cât mai devreme în cursul urmăririi penale, pentru a împiedica suspectul să înstrăineze bunurile sau beneficiul infracțiunii, cu mult înainte de a fi evaluată întinderea activității infracționale și a prejudiciului, organele judiciare având posibilitatea să instituie sechestrul asigurător pe toate bunurile suspectului sau inculpatului, precum și pe bunurile altor persoane, despre care se cunoaște că provin din infracțiune.

62. În aceste condiții, Curtea a constatat că dispozițiile art.249 alin.(1) din Codul de procedură penală nu aduc atingere prevederilor art.44 din Constituție, întrucât, deși reglementează o limitare a dreptului de proprietate privată, afectând atributul dispoziției juridice și materiale asupra bunurilor

indisponibilizate - pe întreaga durată a procesului penal, până la soluționarea definitivă a cauzei -, această limitare este una permisă, având în vedere că se aplică în mod nediscriminatoriu, este justificată de un interes general, este necesară obiectivului urmărit de legiuitor și este proporțională cu scopul propus (în același sens, Decizia nr.463 din 27 iunie 2017, precitată, paragraful 26). Curtea a conchis că prevederile legale criticate sunt în acord cu dispozițiile constituționale ale art.53.

63. Cu privire la dispozițiile art.32 din Legea nr.656/2002, Curtea reține că acestea au mai fost supuse controlului de constituționalitate, prin raportare la critici similare, fiind pronunțate, în acest sens, Decizia nr.320 din 17 mai 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.636 din 18 august 2016, și Decizia nr.445 din 22 iunie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.909 din 21 noiembrie 2017, prin care a fost respinsă, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate invocată.

64. Prin Decizia nr.445 din 22 iunie 2017, precitată, paragrafele 15-26, Curtea a reținut că măsurile asigurătorii sunt definite drept măsuri procesuale cu caracter real, care au ca efect indisponibilizarea bunurilor mobile și imobile ce aparțin suspectului, inculpatului, părții responsabile civilmente sau altor persoane, prin instituirea unui sechestru asupra acestora în vederea confiscării speciale, a confiscării extinse, executării pedepsei amenzii sau a cheltuielilor judiciare ori acoperirii despăgubirilor civile. Aceste măsuri au caracter provizoriu, având rolul de a preveni ascunderea, distrugerea, înstrăinarea sau sustragerea de la urmărire a bunurilor care ar putea să asigure repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune, plata amenzii, a cheltuielilor judiciare sau realizarea confiscării, dispuse prin hotărâre judecătorească rămasă definitivă. Potrivit art.249 alin.(3)-(5) din Codul de procedură penală, măsurile asigurătorii pentru garantarea executării pedepsei amenzii se pot lua numai asupra bunurilor suspectului sau inculpatului; în vederea confiscării speciale sau confiscării extinse se pot lua asupra bunurilor suspectului sau inculpatului ori ale altor persoane în proprietatea sau posesia cărora se află bunurile ce urmează a fi confiscate; în vederea reparării pagubei produse prin infracțiune și pentru garantarea executării cheltuielilor judiciare se pot lua asupra bunurilor suspectului sau inculpatului și ale persoanei responsabile civilmente, până la concurența valorii probabile a acestora. Măsurile asigurătorii se dispun de procuror, în cursul urmăririi penale, din oficiu sau la cererea părții civile, prin ordonanță motivată, de judecătorul de cameră preliminară sau de instanța de judecată în timpul procesului penal, la sesizarea procurorului, a părții civile sau din oficiu, prin încheiere motivată, producându-și efectele de la momentul dispunerii până la momentul pronunțării hotărârii definitive în dosarul penal (a se vedea, în acest sens, și Decizia nr.629 din 8 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.868 din 20 noiembrie 2015, paragraful 14). Prin aceeași decizie, Curtea a reținut că măsura asigurătorie, indiferent de organul judiciar care o instituie, trebuie motivată, fiind necesar să se arate, în cuprinsul actului prin care se dispune (ordonanță sau încheiere), îndeplinirea condițiilor legale privind necesitatea dispunerii măsurii și, de asemenea, întinderea prejudiciului sau a valorii necesare pentru care se solicită sechestrul și valoarea care urmează a fi garantată în acest fel. De asemenea, pentru instituirea sechestrului asigurător nu este necesar ca suspectul sau inculpatul să pregătească ori să realizeze manopere sau activități din care să rezulte că ar intenționa ascunderea bunurilor sale, măsura putând fi dispusă în toate cazurile în care s-a produs un prejudiciu sau legea

impune confiscarea specială sau extinsă (a se vedea, în acest sens, și Decizia nr.629 din 8 octombrie 2015, precitată, paragraful 15).

65. Totodată, Curtea a constatat că dispunerea măsurilor asigurătorii și instituirea sechestrului asigurător se fac pe baza valorilor implicate în cauză (valoarea prejudiciului sau a sumelor probabile ce trebuie confiscate, bonitatea suspectului sau a inculpatului, valoarea patrimoniului de care acesta dispune) și sunt lăsate, de regulă, la aprecierea organelor judiciare. De la această regulă, Codul de procedură penală și legile speciale prevăd excepții referitoare atât la obligativitatea instituirii sechestrului asigurător, cât și la imposibilitatea luării măsurilor asigurătorii, acestea din urmă având drept criterii calitatea titularilor și tipul bunurilor. Cu privire la cea dintâi categorie de excepții, dispozițiile art.249 alin.(7) din Codul de procedură penală instituie obligativitatea instituirii sechestrului în cazul în care persoana vătămată este lipsită de capacitatea de exercițiu sau are capacitate de exercițiu restrânsă, indiferent dacă aceasta are sau nu desemnat un reprezentant legal și indiferent dacă acesta înțelege să formuleze o cerere de sechestr. Curtea a mai constatat următoarele cazuri de instituire obligatorie a sechestrului asigurător: la art.32 din Legea nr.656/2002, conform căruia luarea măsurilor asigurătorii este obligatorie în cazul săvârșirii oricărei infracțiuni de spălare a banilor sau de finanțare a actelor de terorism; la art.11 din Legea nr.241/2005, care prevede obligativitatea luării măsurilor asigurătorii în situația săvârșirii unei infracțiuni prevăzute de această lege; și la art.20 din Legea nr.78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.219 din 18 mai 2000.

66. Analizând obiectul legilor anterior enumerate, precum și particularitățile infracțiunilor în cazul cărora este prevăzută excepția luării obligatorii a măsurilor asigurătorii, Curtea a reținut că reglementarea acestor excepții a fost determinată, în mod special, de importanța relațiilor sociale ocrotite prin acestea, de caracteristicile elementelor constitutive ale laturii obiective a acestor infracțiuni și de pericolul social crescut al faptelor incriminate.

67. În fine, Curtea a constatat că norma juridică, a cărei neconstituționalitate este invocată, obligă organele judiciare la luarea măsurilor asigurătorii în cazul unor infracțiuni ce au un obiect material care poate atinge valori foarte mari și al căror pericol social este, de asemenea, foarte ridicat. Așa fiind, și prejudiciile provocate prin săvârșirea infracțiunilor constau în sume însemnate de bani. În aceste condiții, textul criticat are rolul de a asigura posibilitatea acoperirii parțiale sau totale a pagubelor provocate, caracterul obligatoriu al măsurilor asigurătorii având rolul de a împiedica sustragerea, ascunderea sau înstrăinarea bunurilor ce fac obiectul lor. Așa fiind, Curtea a reținut că, prin prisma particularităților infracțiunilor reglementate prin Legea nr.241/2005, obligativitatea instituirii măsurilor asigurătorii apare ca fiind justificată.

68. Cu privire la pretinsa încălcare prin textul criticat a accesului liber la justiție, Curtea, făcând trimitere la Decizia nr.629 din 8 octombrie 2015, paragraful 30, a observat că indisponibilizarea bunurilor prin luarea măsurilor asigurătorii nu are în vedere drepturi în materie penală în sensul art.6 din Convenție, potrivit căruia orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil de către o instanță independentă și imparțială.

69. De asemenea, Curtea a reținut că, prin Decizia nr.10 din 14 ianuarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.248 din 4 aprilie 2016, a respins, ca neîntemeiată, excepția

de neconstituționalitate referitoare la dispozițiile art.20 din Legea nr.78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție și a stabilit, cu privire la respectarea, prin textul criticat, a dispozițiilor art.23 alin.(11) din Constituție, că instituirea unor măsuri cu caracter provizoriu și preventiv în vederea împiedicării distrugerii, sustragerii sau înstrăinării unor bunuri care au legătură cu săvârșirea unei infracțiuni nu este de natură a încălca prezumția de nevinovăție a proprietarului sau a posesorului acestora, prezumție care subzistă până la constatarea vinovăției acestuia printr-o hotărâre judecătorească definitivă. Tot prin Decizia nr.10 din 14 ianuarie 2016, anterior citată, referitor la pretinsa încălcare prin textul criticat a dispozițiilor constituționale referitoare la proprietatea privată, a statuat că, până la dovedirea vinovăției în materie penală, indisponibilizarea instituită prin sechestru nu afectează substanța dreptului avut asupra bunurilor supuse măsurii, neputând fi, astfel, reținută încălcarea, prin textul criticat, a dispozițiilor art.44 alin.(1) și alin.(8) din Constituție și nici a celor ale art.1 din Primul protocol adițional la Convenție.

70. Curtea a mai constatat că persoanele care săvârșesc infracțiuni dintre cele reglementate prin Legea nr.241/2005 și cele care săvârșesc alte categorii de infracțiuni, pentru care legea nu prevede obligativitatea dispunerii măsurilor asigurătorii, se află în situații juridice diferite, motiv pentru care nu poate fi reținută existența unei discriminări sub aspectul regimului juridic diferit al luării acestor măsuri. Așa fiind, nu poate fi reținută încălcarea prin textul criticat a prevederilor art.16 alin.(1) din Constituție și ale art.1 din Protocolul nr.12 din Convenție.

71. Referitor la pretinsa încălcare prin dispozițiile art.11 din Legea nr.241/2005 a prevederilor art.13 din Convenție, Curtea a reținut că acestea nu sunt aplicabile în cauză, întrucât nu vizează dreptul persoanei ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de Convenție au fost încălcate de a se adresa efectiv unei instanțe naționale.

72. Având în vedere că prevederile art.11 din Legea nr.241/2005 sunt similare dispozițiilor art.32 din Legea nr.656/2002, Curtea a reținut că cele statuate prin deciziile mai sus invocate sunt valabile, în mod corespunzător, și în privința prevederilor art.32 din Legea nr.656/2002.

73. Întrucât nu au intervenit elemente noi, de natură să modifice jurisprudența mai sus invocată, atât soluția, cât și considerentele deciziilor menționate își păstrează valabilitatea și în prezenta cauză.

74. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art.146 lit.d) și al art.147 alin.(4) din Constituție, al art.1-3, al art.11 alin.(1) lit.A. d) și al art.29 din Legea nr.47/1992, cu majoritate de voturi, în privința soluției referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.52 alin.(3) din Codul de procedură penală și cu unanimitate de voturi, în privința soluției referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.249 alin.(1) din Codul de procedură penală și ale art.32 din Legea nr.656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

Decide:

1. Admite excepția de neconstituționalitate invocată de Doina Mariana Stănescu în Dosarul nr.46517/3/2017 al Tribunalului București – Secția I penală și de Adrian Mihail Drăgan în Dosarul nr.2803/113/2015 al Curții de Apel Galați– Secția penală și pentru cauze cu minori și constată că sintagma „cu excepția împrejurărilor care privesc existența infracțiunii” din cuprinsul dispozițiilor art.52 alin.(3) din Codul de procedură penală este neconstituțională.

2. Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de Doina Mariana Stănescu în Dosarul nr.46517/3/2017 al Tribunalului București – Secția I penală și de Adrian Mihail Drăgan în Dosarul nr.2803/113/2015 al Curții de Apel Galați – Secția penală și pentru cauze cu minori și constată că dispozițiile art.249 alin.(1) din Codul de procedură penală și ale art.32 din Legea nr.656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului, Tribunalului București – Secția I penală și Curții de Apel Galați – Secția penală și pentru cauze cu minori și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 17 februarie 2021.